

“תרגום של תוספתא” לנביאים

בפרקים הקודמים שילבנו קטעים של תרגום נוסף – תרגום ירושלמי לנביאים, שרד”ק מכנהו “תרגום של תוספתא”. הקטעים מובאים במהדורת שפרבר ובחלקם גם בתרגום שב”מקראות גדולות” בתוך תרגום יונתן. קטעים אלה הם תרגום ירושלמי אגדי, הבא אחר התרגום המילולי של ת”י. צונץ מביא כעשרים מובאות מתרגום זה.¹ הוא דולה אותם מפירושי רש”י – המדבר על “תרגום ירושלמי” – מר’ נתן בעל הערוך, מרד”ק ומאחרים. להלן מובאים קטעים נוספים מתוך ההערות במהדורתו של ש’ ומפירושי רד”ק.

נפתח ברש”י המרבה להביא את ת”י לנביאים ולהסתייע בו בפירושו לתלמוד, כגון בפרשת יפתח הגלעדי בב’ (תענית ד.): “נודמנה לו בתו” – רש”י: “ובתרגום מזכיר פנחס לגנאי ויפתח לגנאי, אלמא לא היה הקב”ה רוצה בבתו שהרי מזכירם לגנאי, לפי שלא הלכו זה אצל זה לבטל הנדר”. וכן הוא בת”י (שופ’ י”א, לט): ולא שאיל לפנחס כהנא, ואלו שאיל לפנחס כהנא הוה פריק יתה בדמין [=ולא ביקש היתר לנדרו מפינחס הכהן, ואילו שאל את פינחס הכהן היה פודה אותה בממון]².

*

“ויצף הברזל” (מ”ב ו’, ו) – מת’: וקפא ברזלא. בב’ (חגיגה טז): מסתייע רש”י בתרגום זה כדי לפרש שם “אקפו ידיכו”: “לשון ‘וקפא’ – הקילו ידיכם. ‘אקפו’ לשון דבר הצף ואין מכביד, כדמתרגמינן ‘ויצף הברזל’ – וקפא ברזלא”³.

1 הדרשות בישראל עמ’ 39–40; 263–264.

2 רש”י כנראה רואה בת”י מקור ראשון לכך. רד”ק מביא בניסוח שלו את עניין יחסי פינחס ויפתח גם מן המדרש (ב”ר ס, ג, עמ’ 642 ואילך) ואת מחלוקת החכמים שם בדבר: “ומצאנו בזה מחלוקת בדברי רז”ל אמרו: וכי נדר היה? ר’ יוחנן ור’ שמעון בן לקיש; ר’ יוחנן אמר: דמים היה חייב; ריש לקיש אמר: אפילו דמים לא היה חייב ... ולא היה שם פינחס שיתיר לו נדרו, כלומר: שיאמר לו כי בדמים היה פטור. אמר פינחס: הוא צריך לי, יבוא אצלי, ויפתח אמר: אני ראש קציני ישראל ואלך אצלו? בין דין לדין אבדה הנערה” וכו’. ועי’ עוד ויק”ר לו, ד; תנח’ בחקתי ה; תנח”ב בחקתי ז, 112–113; קה”ר י, טו; סא”ר יב, עמ’ 55.

3 ראה לעיל פרק ד: תרגום יונתן בפירושיהם של רש”י, רי”ק, רד”ק ואחרים.